

DISCIPLI

NA ET INSTITVTIO

puerorum.

PARISIIS,

Excudebat Christianus Wecheln, sub scuto
to Barleensi, in uico Iacob. Anno

M. D. X. X. X.

DISCIPLINA
 QVOMODO MANE
 surgendum.

Tenuant, ut inquit Ouidius, uigila-
 te corpora noctes.

Quare in primis habenda cura some-
 ni, ne aut plus q̄ oportet tenuior
 sit somnus, aut q̄ expedit leuius.

Septem horis dormisse, etiam puero satis est.

Surgens itaq; mane, primū ab ipso lecto, in nomine
 patris, & filij, & spiritus sancti, diei auspiciaberis
 initium, & dominica oratione commendabis te
 CHRISTO.

Gratias ages, quod eā noctem uoluerit esse prospera-
 ram tibi.

Deinde precaberis, ut diem iidem illum totum tibi
 fortunet bene, ne impingas in peccatum.

Mox ueniens in conspectum, fœlicem diem prece-
 beris parentibus.

Inde capillitium comabis, manus & uultum lauabis,
 ut quā primum recipias ad ludum te.

Ante ingressum, spiritum suum ut tibi largiatur
 Christus, orabis: quia citra illius opem, frustraneū
 est quod tentatur.

Interim i. . . stude, quasi nihil sit ille auxilij la-
 turus, nisi i. . . uiter laboranti.

Puero præcipi . . . ura sit pietas, que est rectus dei cul-
 tus, qui con- . . . de . . . ore, spe . . . m indu-
 bitati, p̄ma,

813.431.A.A
 22.06.92

DE DILIGENTIA AD-
hibenda in ludo.

Libenter ausculta.

Et quod agis, toto pectore agito.

Responde uerecundè.

Praua non mordicus confuta, sed uerecundè.

Ante omnia caue ne meritò uapules.

Ne quid dicto factòue, uel præceptorem offendas,
uel sodales tuos.

Disputantem contra te, magis doce quàm uince.

Lectiōne assidua, pectus tuā bibliothecā fac Christi.

Ab infantia disce sacras literas.

Pro lectiōne quotidiana pensum fixum habeto.

Neque ante somno indulgeas, quān præclaris ali-
quot sententijs pectoris calathum oppleueris.

Interdum si quid de penso lectiōnis omissum, mul-
tam tibi iniungto.

Disce certis quibusdam ingenijs assuescere & ina-
niti, quæ exprimas.

Probatiores autem legito semper.

Non abscedat dies in qua non aliquid adijeit; ut
melior fias.

Nam eloquentiæ tantum studere, ut eruditione do-
ctior fias, non melior, diabolicum est.

Prodest eloquentia, si uirtus fuerit iugiter.

Et mores dicentis sunt qui persuadent, non oratio.

Authores quibus paratur eloquentia, sunt Cicero,

Terentius, Gellius, Quintilianus, Sallustius. His præ-

A 4

cipue

cipue uelut principibus eloquentiæ nitendum est.

Terentium quosdam audio contemnere, & uetare
ne pueris prælegatur, sed eos qui nunquam asse-
cuti sunt Terentium.

Neque nos unquam passim, et absque delectu omnes
poetas probauimus.

In disciplinis quoque liberalibus, item in Geographia,
historijs, et in studijs linguarum conuenit salie pri-
ma elemeta attingere in pueritia, sed de hoc alias.

DE REDITV EX LVDO.

Dimissus a ludo, domum propera rursus, nec in pla-
tea moram feceris.

Domi si quid est obsequij præstandum parentibus, di-
ligenter obi.

Quod si uacat tecum repetere quod prælectum est
in schola, repete.

Nihil enim in uita preciosius tempore.

Cogita enim quod irrecuperabile est, & perit, &
quod transigitur.

Vbi hora ingruerit prandij, mensam adornato.

DE APPARATV MENSÆ.

Mensam in tempore adornato. Sed ante apparatus,
pocula diligenter mundato.

Mense primum superponitur mappa.

Inde circui.

Proxime salina.

Pest hæc orbes.

Ad postremum pan.

De poculorum appositione patriam imitare. Nam hic
uariant regiones.

CONSECRATIO MENÆ

ſe ex Chryſoſtomo.

Benedictus deus qui me pascis à iuuentute mea, qui
cibum præbes omni carni, reple lætitiâ & gau-
dio corda noſtra: ut affatim quod ſatis eſt haben-
tes, abundemus in omne opus bonum in Chriſto
ieſu domino noſtro, cum quo tibi gloria, honor
& imperium, cum ſancto ſpiritu in omne æuum.
Amen.

Pater noſter qui eſ in cælis &c.

Alia conſecratio breuis.

Quicquid appoſitum eſt, et quicquid apponetur, ſœ-
lix ac ſacrum eſſe iubeat, qui ſua benignitate præ-
ſcit uniuerſa. Amen.

DE REMOTIONE MENSAE.

Eodem autem modo quo apparatus, ita & remouetur
menſa.

Orbes colligentur primum.

Post hæc, ſaſſamenta & ſal.

Inde caſeus uel quicquid aliud eſt $\pi\mu\mu\acute{\alpha}\tau\omega\rho$, id
eſt, ſecundarum menſarum.

Ad ultimum una cum pane remouetur γ mappa.

HYMNVS ET GRATIARVM

actio poſt ſumptum eum.

Gloria tibi domine, gloria tibi anctæ, gloria tibi
rex, quoniam dedisti nobis eſcas, imple nos gau-
dio

A iij

dio

DISCIPLINA

dio & lætitia in spiritu sancto, ut inueniamur
in conspectu tuo acceptabiles, nec pudeamus,
quando reddes unicuique secundum opera sua.
Amen. Pater noster &c.

Alia gratiarum actio.

Gratias agimus tibi pater cælestis, qui tua ineffabili
potentia cōdidisti omnia, tua inscrutabili sapien-
tia gubernas uniuersa, tua inexhausta bonitate cū-
cta pascis ac uegetas. largire filijs tuis, ut aliquā-
do tecū bibant in regno tuo nectar illud immor-
talitatis, quod p̄misisti, ac præparasti, uere diligen-
tibus te Per Iesum Christū. Amen. Pater noster.

DE GESTIBVS IN MINI-
sterio mensæ.

Erectus & compositis pedibus sta, sollicite animad-
uertens ne desit quid. Et cum infundendum, siue
quid porrigendum, apponendum, aut tollendum,
ciuilit̄er id feceris.

Amandatus aliquo, reditum matura.

Ame & post epulas deo benedicas, & consecra-
tionem recitabis.

Astans non turbabis, uel interturbabis aliorū sermo-
nem: sed interrogatus, breuiter respondeto.

Cantharos & uasa ne per obliuionem confundas,
ut alterum pro altero, si uaria sunt uina.
Salis ne obliuiscaris.

Scissum: uel confectum, mensæ ne apponito.

Internoctu suo cœna aduigilato attentè ser-
uandis

gendis lucernis, & ne quid fœdi odoris in nares
redoleat conuiuanium.

Emungens ne extinguito.

Sed nec assuesces etiam, quicquid de mensa remotū
est, uel reconditum domi habetur, abligurire.

Actis gratijs, & sublatijs omnibus, si quid uacat, lu-
su quopiam honesto animum laxa cū sodalibus, do-
nec hora reuocet in ludum à lusu.

DE MORIBVS OBSER-

uandis in conuiuio.

Si autem contingat ut ipse quoque mensæ accum-
bas, hæc obseruabis,

In primis unguis præcisos habeto.

Manus lauato.

Erectus accumbito.

Hospiti collocanti acquieueris.

Ebrietatem fuge.

Sobrius esto.

Sic præbebis hilarem te, ut semper memineris quid
deceat ætatem tuam.

Postremus omnium admoueto manum patinæ.

Si quid datur lautius, recusato modestè.

Si instabitur, accipe, & gratias age.

Mox decerpta portiuncula, quod uisum est, illi
reddito, aut alicui proxime accumbenti.

Alterius tamē uxori, marito assidue nihil reddideris.

Similiter principi, aut magnati nihil reddideris.

Paremi, amico, cognatis licet frægere, & distribuere.

A iiij re,

re quæ optima uidentur.

Si quid lautius ministratur, ut hepar pisciū, & aliæ
quædā, parcius gustaueris, & reliquum distribuas.

Si quis præbibeat tibi, hiraliter illi bene precator: sed
ipse bibito modice. Si non sius, tamen admoueto
cyathum labijs.

Arride loquentibus.

Ipsæ ne quid loquere, nisi rogatus.

Si quid obscœni dicatur, ne arride, sed cõpone uultū
quasi non intelligas.

Ne cui in mensa obtrectato.

Ne cui temet anteponito.

Ne tua iactato.

Ne aliena despicio.

Esto comis erga tenuis fortunæ sodales.

Deferto neminem.

Ne sis lingua futili.

Ita fiet, ut sine inuidia laude iuenias, et amicos pares.

Si uideris conuiuium esse proluxius, precatus ueniā,
ac salutatis conuiuiis, subducito te a mensa.

Panem pectore ne proscideris.

Digitulos, proscindens cultro, ne apposueris.

Quæ ante & iuxta te posita sunt, edito.

Decerpturus ~ estino quippiam, summo cultro com
prehendito.

Ne ut sus effuna. e supra cibum.

Ne confundas, uel rrbaueris præsertim digitis quæ
posita sunt in cauiõ.

*Qua manducaturus, panem conscindito frustillatim
prius. Verum ne quid præterfluat, curabis.*

Mature edes ouum.

Testas non contractas in catinum reijcito.

Inter edendum ouum, non potabis.

Comesturus, thoracem præseruabis ne commacules.

Piper quoque edens, digitos non prælinges.

*Suprema labia, aut nasum manica non emunges in-
ter epulandum.*

*Nasum non absterges, nisi strophio, idque ciuili-
ter & modeste.*

Mucum digito non excalpes.

*Salino digitos ne indas, neue fassamentis & piper-
ratis omnibus.*

*Buccellas ne nimis densas sumito, uel amplas, sed sin-
gulas conscindito.*

Ex ore nihil extraxeris in orbem.

Caput inter epulas ne scalpito.

Omnis cachinnus effusus, in conuiuio turpis est.

*Potaturus duobus digitulis, labra suprema abster-
gito.*

*Non appareat supernatans in poculo tuo sagimen
aut pinguedo.*

*Sed neque cibum habens in ore, & ne uorato
potabis.*

Simul & mandere & loqui rustici.

*Screare similiter, aut oscitare, aut expuere crebrius,
similiter iniuile habetur.*

Agricte

Agreste & ethnicum est, in supremo cubito recumbere.

Panem tinctum uino edere ex poculo in coetu hominum, ridiculum est.

Non recumbas in dorso supinus.

Cochleari quantum satis est haurito & sorbeto.

Inter sorbendum nihil distiles, neque bis uno haustu sorpseris.

Donec manderis & glutiueris, ne sorbeas iterum.

Caninū est immensos bolos uorare, & ossa rodere.

In osibus si quid pulpamenti heret, modestē cultro proscindito.

Alij uerò conuiuē quid præcerpant uel appositū habere, ne temerē circumspectaueris.

Quod semel dentibus demorsum ac rosū, paropsidi ne inferas.

Italica, & Galliēsis ciuilitas est, sed apud Germanos turpis, osium & eduliorū quisquiliās sub mensam deicere.

Indecens quoq; unguibus, lingua, aut cultro repurgare dentes, sed agendum id est extra conuiuium.

DE HIS QUAE POST prandium.

Compositis, remotis omnibus, atque gratijs actis, si quid uacat, usu quopiā honesto laxa cum sodalibus animū, a secc hora reuocet a lusu in ludum.

Ad lectionem adsi, rursum in tempore, otis uiribus hoc agens, quod postulat locus.

PVERORVM.
DE REFECTIONE

priuata.

Cibus sit temperatus, ac tempestiuus.

Prande liberilius.

Cœna parcius.

Cibi uel potus non quantum libidini, sed quantum natura satis est, sume.

Pransus, hilariter quædam facito.

Sub cœnam paulisper inambula.

Cœnatus idem facito.

Ieiunus studebis ac scribes.

DE PRÆCEPTORE ELI

gendo, & obedientia illi exhibenda.

Præceptorem tibi deligas quam eruditissimum.

Næque enim fieri potest, ut is recte quenquam erudiat, qui sit ipse incruditus.

Quem simul atque nactus fueris, fac modis omnibus efficias, ut ille patris in te, tu filij uicissim in illi induas affectum.

Næque minorem enim honorem debemus ijs à quibus recte uiuendi rationem, quam à quibus uiuendi initia sumpsimus.

Alioquin credito te frustra literatum præceptorem habiturum, nisi habueris & amicum.

Deinde ut te illi attentum, & assiduum præbeas.

Optima quæque statim ac promptè scie.

Extreme est à memia, discere non scenda.

Præceptor non interpretamen non attentus modo, sed

sed & avidus auscultato.

Non contentus impigre sequi differentem, aliquoties præuolare contende.

Omnia illius dicta memoriæ, præcipue etiam literis mandabis, fidelissimis uicem custodibus.

Noli committere ut codices eruditos habeas, ipse in erudius.

Audita ne effluant, aut apud te, aut apud alios re tracta.

Die in horas partire, quibus certa habeas quæ legas.

Nec his cõtemus, aliquam temporis partem tactæ cogitationi tribuere memento.

Consultatio, & tanquam palæstra ingeniorum, ner uos animi præcipue tum ostendit, tum excitat, tũ adauget.

Nocturnas lucubrationes atq; intempestiua fatia fugito. Nam & ingenium extinguunt, & ualeudinem uehementer offendunt.

Aurora musis amica est, apta studijs.

DE RATIONE STUDII

ex Rodolpho Agricola.

In studijs formandis, duo præcipue spectanda sunt.

Primum quod studiorum genus maxime sectari uelis. Secundum, qua ratione in eo quod elegeris, plurim. i efficias.

De primo, si facultatum uberior copia, & felicitas or ingenij uis t ibita est, quantum in te est, totis uiribus ad optim. e conferto.

*Artes sic recte ab infanzia discas, si quod apud pron-
tios auctores legeris, id ipsum q̄ maxime pron-
tius et idem significantibus uerbis reddere uer-
natio sermone coneris: ut quoties dicendum tibi
aliquid est, aut scribendū, quando concipiendis uer-
bis apud animū tuū, sese quō natura fert, uerna-
culus sermo protulerit, statim quoq; latina uerbi-
tampridem illi hoc usu accommodata sequantur.*

*Et nec si scribere uoles, optimum erit id ipsum quā-
plicitissime, rectissimeque patrio sermone intra ani-
mum tuum formare: deinde latinis purē, propriē-
que significantibus explicare, sic fiet ut omnia as-
pente, et quā maxime plane dicantur. Et alia
multa in epistola, qua de formando studio author
is scripsit elegantissimam.*

QVAE SIGNA OPTIMAE

indolis.

Magistris dare operam nō assiduā modo, sed alacrē.

Doctoribus condiscipulis se adiungere.

*Et quos moribus uel fame ob ore credat, ab eorum
consuetudine penitus abstinere.*

*Nullum cum alijs certamen habere nisi de literis, ac
de ijs perpetuum.*

*Facile percipere quae traduntur, retinere fideliter, imi-
tari foeliciter, pronunciare eleganter.*

*Vt caueat ne loquendo praecipit sermone, aut ha-
sitet lingua, aut palato maneat, sed distincte,
clare, articulatēq; singula uerba pferre cōsuescat.*

Vt

Vt pudeat ab alijs superari, imò magis præuolare contendat.

Emendatus non irascatur, laudatus gaudeat.

Vt studeat ne quid ineptum, immodestum, improbum siue durum in se appareat.

Ne inuerecunda frons, elatum supercilium, licentes oculi, proteruior lingua siue inconstans uultus notari possit.

Et non aliquid postremo uel in facie tota, uel in gestu, uel in statu, uel in incessu quod offendat, quod molestum aut odiosum esse possit.

M O D U S R E P E T E N
dæ lectionis.

Quibusdam prima ac unica ferè cura est, statim ad uerbum ediscere: quod equidem non probo.

Est enim tum magni laboris, tum fructus propè nullius. Quorsum enim attinet, p̄sitaci more uerba non intellecta reddere? Commodiorem igitur uiam accipe.

Lectionem quidem auditam continuo relege, ita ut uniuersam sententiam paulo altius animo insigas.

Deinde a calce rursus ad caput redibis, & singula uerba excurre incipias, ea duntaxat inquirens quæ ad grammaticam curam attinent: Videlicet, si quod uerbum cōsuetudinis, aut ancipitis deriuationis, si heteroclitice cōsuetudinis, quod si primum, quod præteritum faciat, quos habeat maiores, quos ne

potes, quam constructionē, quid significet, et huiusmodi nonnulla.

Hoc ubi egeris, rursus de integro percurrito, etiam potissimum inquirens quæ ad artificium rhetoricum spectant.

Si quid uenustius, si quid elegantius, si quid concinnius dictum uidebitur, annotabis, indice, aut asterisco apposito.

Verborum compositionem inspicies, orationis decora sciscitabere. Authoris consilium indagabis, qua quicque ratione dixerit.

Vbi quid te delectauerit uehementius, caue præter casam (quod aiunt) fugias. Fige pedem, ac abs te ipso rationem exige, quare tantopere sis ea oratione delectatus: cur non ex cæteris quoque partem ceperis uoluptatem. Inuenies te acumine aut exornatione aliqua oratoria, aut compositionis harmonia, aut (ne omnia persequar) simili quadam causa commotum fuisse.

Quod si aliquod adagium, si qua sententia, si quod prouerbum uetus, si qua historia, si qua fabula, si qua similitudo non inepta, si quid breuiter, acute, aut alioqui ingeniose dictū esse uidebitur, id tanquam thesaurum quendam animo diligenter reponendum à...ito, ad usum et imitationem.

His diligenter curatis, ne...arto iterare.

Nam hoc habent eruditorum, summo ingenio, summis uigilijs elucubrata scripta, ut milies
rele

relecta, magis magisque placeant, semperque admiratori suo nouum miraculum ostendant.

Id quod tibi in tabula tua saepenumero, nec sine causa laudata, euenire solet, quod antea non animaduertisses, idem tibi multo amplius in bonis authoribus eueniet.

Releges igitur quarto, ac quæ ad philosophiam, maxime uero Ethicam referri posse uideantur circumspecies, si quod exemplum quod moribus accommodari possit.

Quid autem est, de quo non, uel exemplum uiuendi, uel imago quædam, uel occasio sumi queat?

Nam aliorum pulchre ac turpiter factis, quid deceat, quid non, iuxta uidebimus.

Hæc si facies, iam uel edidiceris, quanquam aliud egisti.

Tum demum, si libet, ad ediscendi laborem accedito, qui tum aut nullus erit, aut certe perquam exiguus.

Quid deinde? Restat ut cum studiosis congregaris, tuas annotationes in medium proferas, uicissimque illorum audias: alia laudabis, alia reprehendes, tua partim defendes, partim castigari permittes.

Postremo quod in alijs laudasti, tuis in scriptis imitari conaberis.

Item a lectione sua desurgas, ac tunc cum inambulans quæ legeris petas.

DE GESTIBVS IN LVDIS

& recreatione animi.

Interdum animus laxatus a studio, remittedusq; est.

Id efficitur honestis ludis, & laxamentis.

Laxamenta honesta sunt, quæ pueros decent: trochus, pila, globi, agitatio corporis, cursus, ludus sphaera, saltus.

Saltus genera sunt, saltus locustarum, utraque tibia, iunctis pedibus, unica tibia.

Probatur & palaestra, & gladiatoria, si in praesentia praceptoris & absque inuidia fiat.

Natandi artis praestat spectatorem esse potius quam actorem.

Praestat & in cantionibus, & instrumentis musicalibus ingenium exercere: quo delectamento nihil ciuilius, nihil musis magis accommodum.

Lui prohibiti, sicut alea, tesserae, chartae, natate in aquis, & si qui sunt alij huius generis, ganeonum exercitamenta.

Decorant ludum grauitas, honesta letitia, iuuacitas, uigor animi, ordo, charitas mutua, ingenue & legitime ludere, uirtute non fraude uincere.

Dehonestant ludum, nimia insolentia, clamor, insania, immoderate & stultae gesticulationes, nimia turba, diuus malus.

In honestis ludis pulchrum est uincere. Et si quis libet locum suum gnauiter uincat.

Hanc gratia conciliat quibusdam certioris questus spes.

Leges ludorum hæ sunt, ne quis inter ludendū natiua, aut uernacula lingua loquatur, sed uel ea quæ familiaris minus est. inde fiet ut et ludedo discatur. Longe utilissimum fuerit statuta mercede, certatim ex authoribus aliquid recitare.

Id fieri curabit diligens præceptor.

MONITORIA IN COMMUNI-
bus congressibus.

Quoties alloquitur te quispiam, cui debes honorem,
compone te in rectum corporis statum.

Aperi caput.

Vulius sit nec tristis, nec toruus, nec impudens, nec proteruus, nec instabilis sed hilari modestia temperatus: oculi uerecundi, semper intenti in eum cui loqueris, iuncti pedes, quietæ manus.

Nec uacilles alternis tibijs, nec sint gesticulosæ manus,
Nec mordeto labra.

Nec scalpito caput.

Nec fodito aures.

Vestis item ad decorum componatur.

Totus culus, uultus, gestus, & habitus corporis in genua modestia & uerecunda indole præ se ferat.

Ne sis ineptie loquax, aut præceps.

Nec uagetur animus inierim, sed sis attentus quid ille dicat.

Si cuius erit respectus, id facit uicis, & pudet, subiacet, fatuus honorem non. unquam
& addito cognomen honore gratia.

Atque

Atque identidem medice fluctas alterum genu, præsertim ubi responsum absolueris

Nec abeas nisi præfatus uenia, aut ab ipso dimissus.

DE VITANDO PRAVORVM
consortio.

Adiuuat & profectum bonæ educationis, prauorum consortia uitare.

De his sic admonet Salomon, Fili mi si te lactauerint peccatores, ne acquiescas eis.

Ne delecteris in seminis impiorum.

Nec tibi placeat malorum uia.

Et Paulus, Corruptunt bonos mores colloquia praua.

Et, Modicum fermentum totam massam corrumpit.

DE BONORVM SOCIETATE
ambienda.

Nullibi libentius uerferis, quàm in conspectu magistrorum.

Doctiores & modestiores condiscipulos humanitatè tibi & obsequio deuincito.

Nam hoc omnium maxime conducit ad eruditionem, si quis cum studiosis & eruditis assiduam & domesticam consuetudinem agere possit.

DE VERECUNDIA ADHIBENDA
in incessu.

Sunt qui sensim ambulando gressus imitantur histriorum, & quasi fercula pompæ portantium: & quotiescunq; gradum transferunt, modulos quosdam seruare uidentur, horum gressum ut pestem fugito.

Nec cursum nimis ambulat, si cum causa exigit aliam

B ij cuiti

cuius periculi, uel iustæ necessitatis: sed nec lente nimis.

Est gressus probabilis, in quo est species autoritatis, grauitatisque pondus, tranquillitatis uestigium, hunc imitare.

In summa, Motus sit purus & simplex.

Nihil fucatum & affectatum placet.

Motum natura informet.

Si quid autem in natura uitij est, industria emendet.

Vt ars desit, non etiam desit correctio.

DE PVDICITIA ET

castitate.

Verecundiæ pudicitia proxima est, quæ nunquam tutius retinetur, quam per uerecundiæ & oculorum industriam: ut intuert impudicæ mulieres parui pendas: nõ ut execreris sexum, sed ut effugias flagitium.

DE VESTITV.

In uestitu mediocritas & decencia plurimum commendatur.

Sunt igitur uestes nec preciosæ nimis, nec nimis sordidæ, sed quæ publicam honestatem deceant.

Semper hæreat hoc Ouidianum, Procul sint à te iuuenes, ut foemina compta.

DE NVTRITIONE COMAE.

De hoc audi statutum Apostoli, Vir si comam nutrit, ignominia est illi: mulier uero si comam nutrit, gloria est illi, quoniam capilli ei pro uelamine dati sunt.

Vir autem non debet uelare caput suum, quoniam
est imago, & gloria dei.

MONITORIA AD CI^u

uilitatem & conuictum humanum.

Principio eum animum obtine, qui nihil acerbum, ni-
hil durum existimet, quod sit honestum.

Qui nullo uel metu deterritus uel spe captus, ab of-
ficio desleclatur.

Quam optimos tibi adiungito.

Malos ne lacefiso.

Tua ne iactes.

Aliena ne carpas, aut despicias.

Fac, cum omnibus sis anteferendus, ipse te prefe-
ras nemini.

Cum bonis, officijs certa.

Nemini aduerferis.

Neminem deferto.

Esto comis etiam erga tenuis fortune sodales.

Omnibus te affabilem prebeto.

Domi hilaris.

Foris compositus.

Nemini tua arcana committas, memor quam fallax
sit multorum amicitia.

Beneficium confer libenter.

Inuitus accipe.

Gloriam si contemnes, ultro te sequetur: sin sequeris,
fugiet sequentem.

Ne capta laudari, sed fac laudari.

Cum

Cum potentibus, aut nulla sit consuetudo, aut com-
mis.

Nullus sumptus tibi sit preciosior tempore.

DE DISCRETIONE

in studijs.

Contentione immodica obruuntur ingenia discen-
tium.

Afuiditas uerò & mediocritate perdurat, & quo-
tidianis exercitationibus, maiorem opinione aceruū
accumulat.

Satieta cum omnibus in rebus, tum præcipue in li-
teris nihil est perniciosius.

DE REDITV POST HO-

ras pomeridianas ad domum.

Domum reuersus, idem ages quod ante prandium.

DE HIS QVAE POST

cœnam.

A cœna suauibus fabulis temet oblecta.

Mox prosperam noctem parentibus precatus & fa-
muliæ, mature te conferto ad nidum.

Illic flexis ante lectum genibus, tecum reputa quia-
bus studijs dies tibi peractus sit.

Si quid est grauioris admissi, Christi clementiam ima-
plora, ut ignoscat: pollicere que meliora:

Si nihil est, age gratias illius beneficentiæ, quod te ser-
uauit ab omni malo.

Deinde toto pectore, te illi commedato, ut protegat
 ab insidijs mali genij, & ab obscœnis somnijs.
 His factis lectum ingressus, modeste te composito in
 somnum.

Neque pronus cubueris, neque supinus, sed primum
 lateri dextro innitens, brachijs ita transuersim cō
 plicatis, ut pectus muniat figura crucis, dextra ma
 nu sinistro admota humero, leua dextro.

DE MEDITATIONE

in lecto sub requiem
 nocturnam.

Sub somnum exquisiti quippiam ac dignum memoria
 legito, de eo cogitantem sopor opprimat.

Id experrectus à teipso reposcas.

In summa, Plinianum illud semper animo inideat
 tuo, Omne tempus perire, quod studio non imo
 pertias.

FINIS.

